

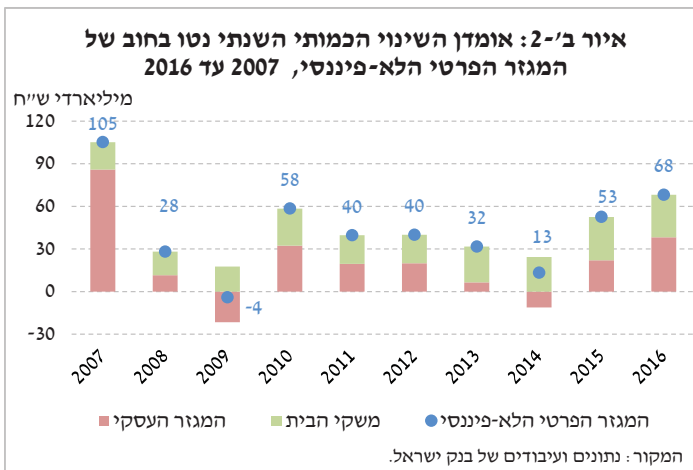
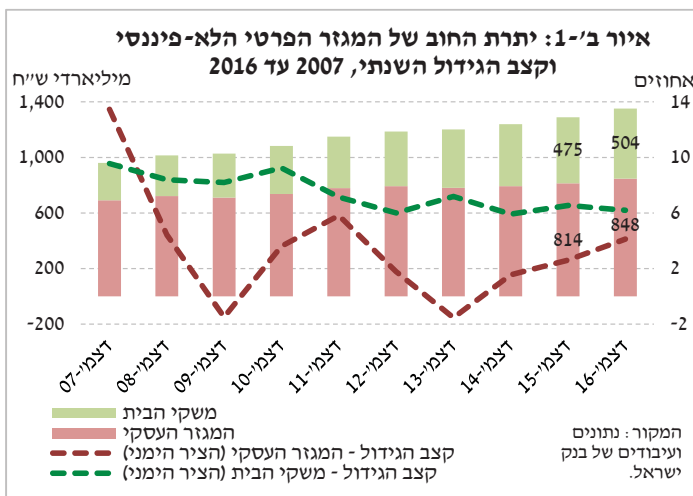
ב. החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי

יתרת החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי המשיכה לגדול בשנת 2016 בשיעור גבוה מזה של השנה הקודמת (4.9% לעומת 4%). עלייה זו עיקרה גידול כמותי בחוב הן של המגזר העסקי והן של משקי הבית.¹ יתרת החוב של המגזר העסקי עלתה בשנת 2016 בכ-4.1% – עלייה של קצב הגידול ביחס לשנים הקודמות. עיקר הגידול התרכז השנה בחוב לגופים חוץ-בנקאיים באפיק האג"ח הסחירות. קצב הגידול של החוב לבנקים הואט ביחס לשנים הקודמות. בשנת 2016 נמשכה העלייה ביתרת החוב של משקי הבית, אך שיעורה היה נמוך מעט מזה של 2015 (6.2% לעומת 6.5%). בדומה לשנתיים הקודמות קצב הגידול של החוב שאינו לדויר היה גבוה מזה של החוב לדויר. מרבית החוב של משקי הבית לדויר הוא לבנקים, אך שיעור גידול גבוה יותר נרשם בחובם לגופים המוסדיים; זאת על רקע מספר עסקות סינדיקציה ומכירת תיקי משכנתאות של הבנקים לגופים המוסדיים במהלך השנה.

1. החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי

בשנת 2016 נמשכה העלייה ביתרת החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי, עם המשך ההתרחבות הן בחוב של המגזר העסקי והן בחוב של משקי הבית.

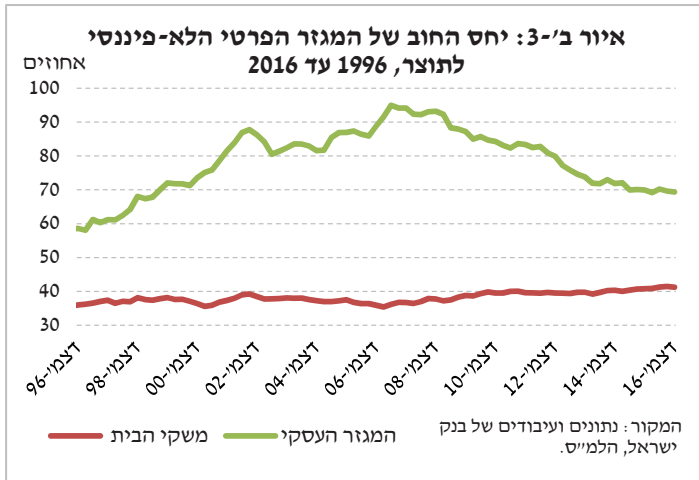
יתרת החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי גדלה בכ-63 מיליארדי ש"ח (4.9%) והגיעה לכ-1.4 טריליוני ש"ח. יתרת החוב של המגזר העסקי גדלה ב-4.1% בכ-4.1%, עלייה של קצב הגידול ביחס לשנתיים הקודמות, ועמדה בסוף השנה על כ-848 מיליארדי ש"ח. יתרת החוב של משקי הבית גדלה בכ-6.2%, בדומה למגמה בשנים האחרונות, עד לרמה של כ-504 מיליארדי ש"ח, שהם כ-37% מסך החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי.

הגידול ביתרת החוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי נבע בעיקר מהמשך גידול כמותי נטו² בשני המגזרים – העסקי ומשקי הבית.

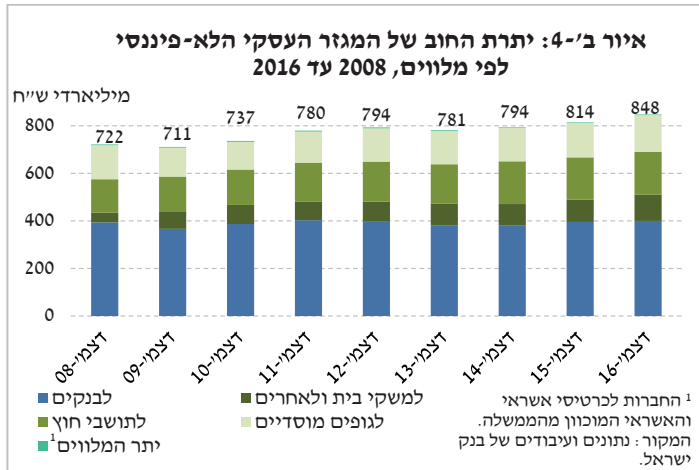
הגידול הכמותי נטו של חוב המגזר העסקי הסתכם בשנת 2016 בכ-38 מיליארדי ש"ח – גבוה מזה של משקי הבית (30 מיליארדי ש"ח), לראשונה מאז 2012.

¹ הפרק מתמקד בחוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי למלווים העיקריים (בנקים, גופים מוסדיים ותושבי חוץ), ואינו כולל חוב למלווים אחרים (כגון חברות אשראי פרטיות). לפירוט נוסף ראו הסבר במונחים מרכזיים בסוף הפרק.
² נתוני החוב לבנקים מבוססים על נתוני המאזנים החודשיים ולא על נתוני הדוחות הכספיים השנתיים שטרם פורסמו לציבור. ראו מונחים מרכזיים בסוף הפרק.

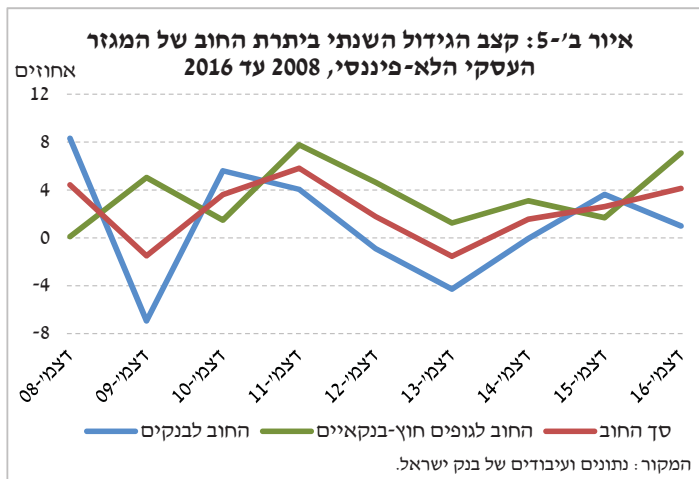

יחס החוב של משקי הבית לתוצר וכן יחס החוב של המגזר העסקי לתוצר נותרו כמעט ללא שינוי. יחס החוב של משקי הבית לתוצר עמד בסוף השנה על כ-41%, נמוך בהשוואה לממוצע מדינות OECD. העלייה ביחס החוב של משקי הבית לתוצר מאז סוף שנת 2006 הסתכמה בכ-5 נקודות האחוז. יחס החוב של המגזר העסקי לתוצר נותר ב-2016 כמעט ללא שינוי – כ-69%.

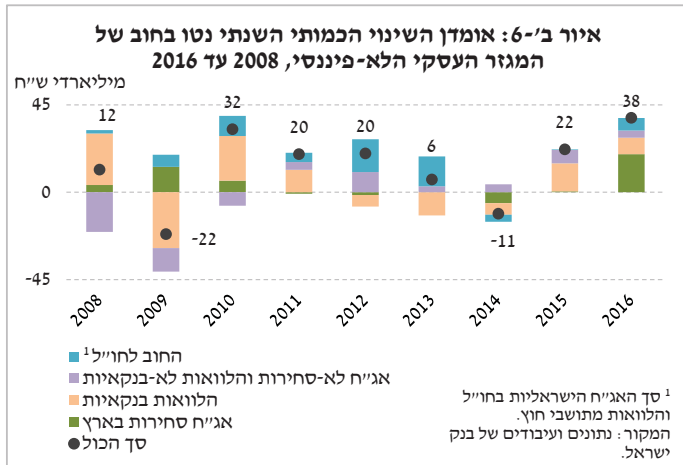
2. החוב של המגזר העסקי הלא-פיננסי

ב-2016 נמשכה העלייה בחוב של המגזר העסקי – המשך המגמה של שלוש השנים האחרונות. היתרה גדלה בכ-34 מיליארדי ש"ח, עלייה שמרביתה (כ-30 מיליארדי ש"ח) בחוב לגופים חוץ-בנקאיים. כ-47% מיתרת החוב (כ-400 מיליארדי ש"ח) הם לבנקים, ומשקל החוב לבנקים בסך החוב הולך ויורד בשנים האחרונות.

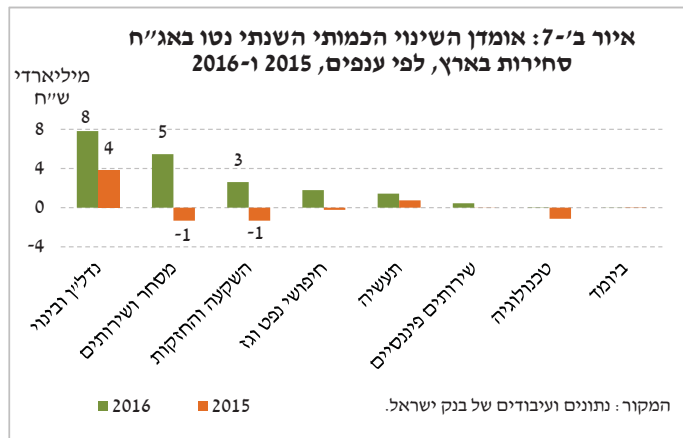

קצב הגידול של החוב לגופים חוץ-בנקאיים גבוה מזה של החוב לבנקים, זאת בניגוד לשנה הקודמת. קצב הגידול של החוב לבנקים נותר חיובי, אך ירד בשנת 2016 (ירידה של כ-2.6 נקודות האחוז לעומת סוף שנת 2015).

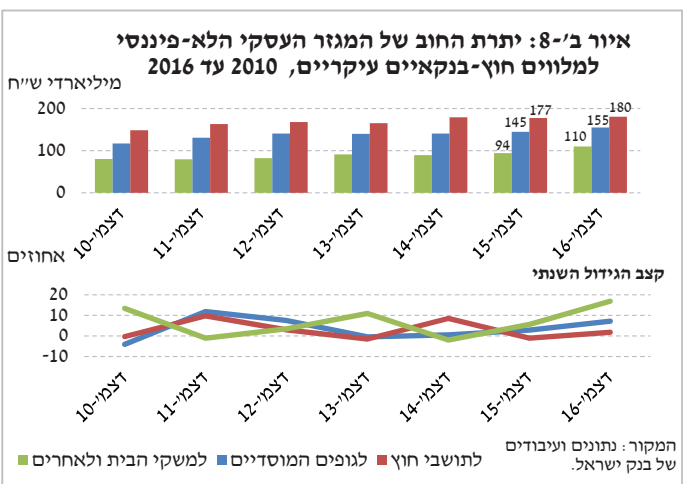
גידולה של יתרת החוב בשנת 2016 נבע מגידול כמותי נטו, בעיקר באג"ח הסחירות בארץ, זאת בניגוד לשנים הקודמות.

נמשך גידולן של ההלוואות הבנקאיות והחוץ-בנקאיות. כן גדל החוב לחו"ל באמצעות הלוואות מתושבי חוץ, לאחר שבשנה הקודמת לא נרשם גידול באפיק זה.

באפיק האג"ח הסחירות בארץ נרשם גידול כמותי נטו במרבית הענפים. כמו בשנת 2015 בלט הגידול בענף הנדל"ן והבינוי.

הרקע לגידול זה (כ-19.6 מיליארדי ש"ח) היה ההנפקות הגבוהות שבוצעו בשנה זו בבורסה לני"ע בתל אביב.³ גם חברות בענף המסחר והשירותים, בענף ההשקעה וההחזקות ובענף חיפושי נפט וגז הגדילו את חובן באג"ח סחירות בארץ, וזאת בניגוד לשנה הקודמת. בעקבות התפתחות זו גדלה במהלך 2016 יתרת החוב של המגזר העסקי באמצעות אג"ח סחירות בארץ ועמדה בסוף השנה על כ-172 מיליארדי ש"ח.

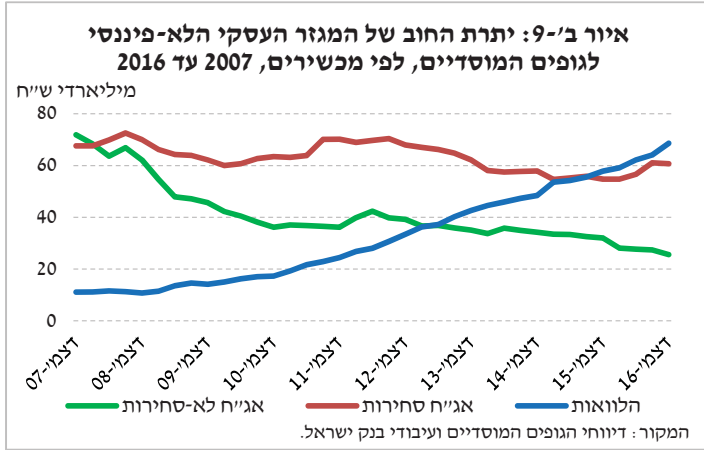

ב-2016 בלט גידול ביתרת החוב של המגזר העסקי למשקי הבית ולאחרים.

החזקות משקי הבית והאחרים באג"ח סחירות גדלו השנה בכ-16 מיליארדי ש"ח (17%), שיעור גידול משמעותי ביחס לשנים הקודמות. גידול זה מהווה את מרבית הגידול ביתרת האג"ח הסחירות של המגזר העסקי.

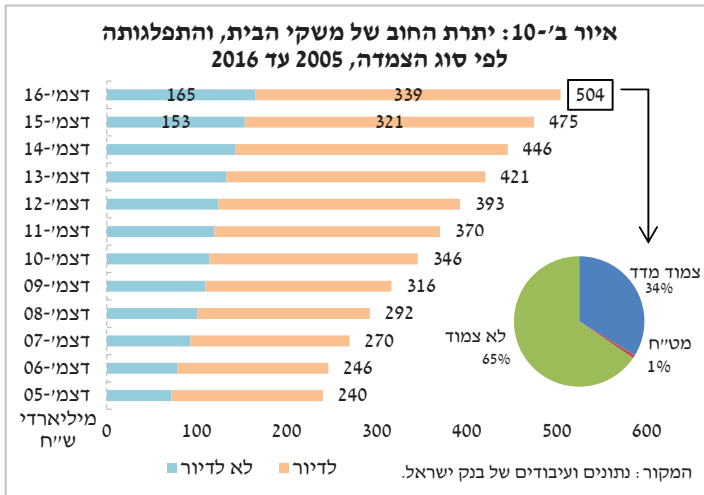
קצב גידולה של יתרת החוב לגופים המוסדיים המשיך לעלות, והיתרה עמדה בסוף השנה על כ-155 מיליארדי ש"ח.

³ להרחבה ראו "מבט מקרוב" בסוף הפרק.

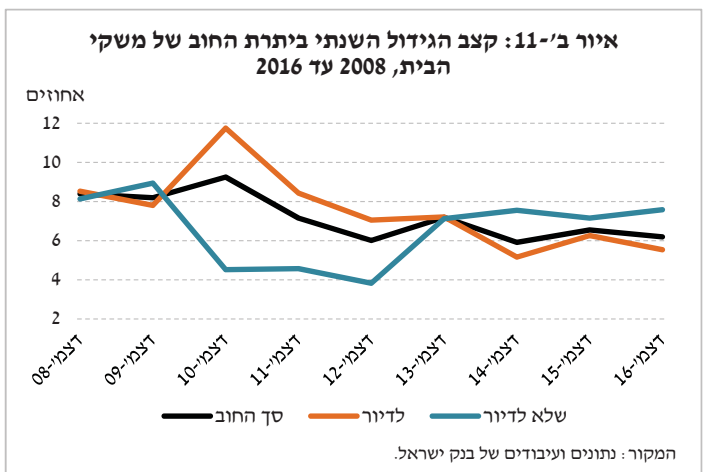

נמשכה העלייה ביתרת ההלוואות מהגופים המוסדיים למגזר העסקי, בשיעור דומה לזה שבשנה הקודמת. יתרת ההלוואות הישירות שנטל המגזר העסקי מהגופים המוסדיים הגיעה בסוף השנה לרמה של כ-69 מיליארדי ש"ח. משנת 2008 גדלה יתרה זו בכ-58 מיליארדי ש"ח. השנה גדלו גם החזקות הגופים המוסדיים באג"ח סחירות, והסתכמו בכ-61 מיליארדי ש"ח. נמשכה מגמת הירידה של החזקות הגופים המוסדיים באג"ח לא-סחירות.

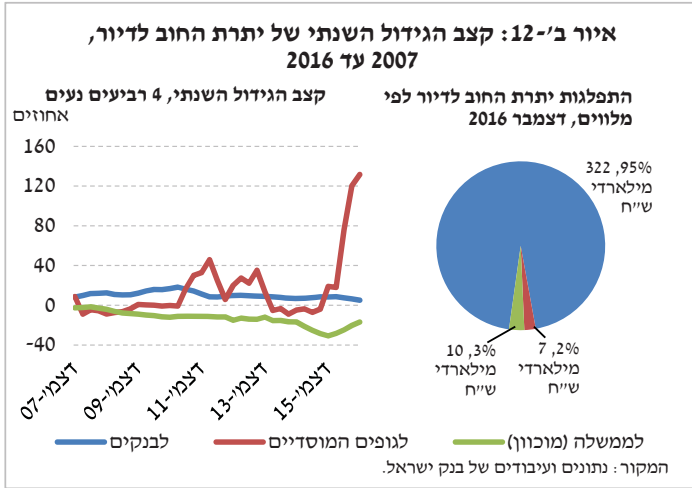
3. החוב של משקי הבית

במהלך שנת 2016 נמשכה מגמת הגידול ביתרת החוב של משקי הבית, הן לדיוור והן שלא לדיוור. במהלך השנה גדלה יתרת החוב של משקי הבית בכ-29 מיליארדי ש"ח (6.2%) והסתכמה בכ-504 מיליארדים. עליה זו חלה הן ביתרת החוב לדיוור והן ביתרת החוב שלא לדיוור – כ-18 וכ-12 מיליארדי ש"ח, בהתאמה. מרבית החוב של משקי הבית הוא לא צמוד.

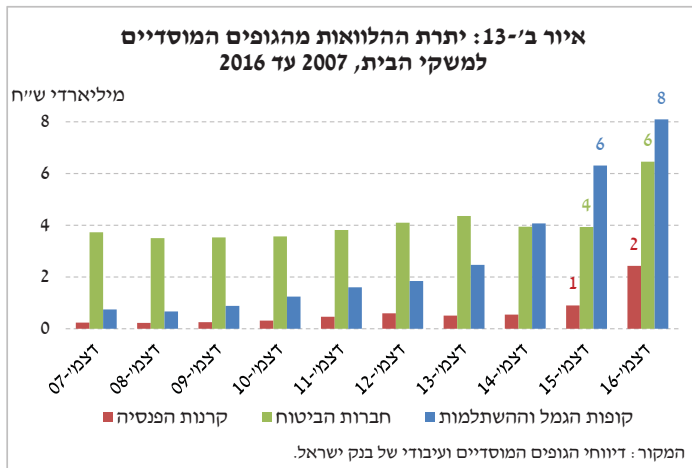

קצב הגידול של החוב שאינו לדיוור נותר ב-2016 גבוה מזה של החוב לדיוור. יתרת החוב שלא לדיוור גדלה ב-2016 בשיעור של כ-7.6% והסתכמה בכ-165 מיליארדי ש"ח. יתרת החוב לדיוור הסתכמה ב-2016 בכ-339 מיליארדי ש"ח. שיעור הגידול של יתרה זו היה נמוך מאשר בשנת 2015 (5.5% לעומת 6.3%) – המשך לירידה של קצב גידולה משנת 2010.

החוב לדיור של משקי הבית לגופים המוסדיים גדל, אך יתרתו עדיין נמוכה.

על רקע מספר עסקות סינדיקציה ומכירת תיקי משכנתאות של הבנקים לגופים המוסדיים במהלך השנה, נרשם ב-2016 שיעור גידול ניכר בחוב לדיור של משקי הבית לגופים אלו. מרבית החוב לדיור (95%) הוא חוב לבנקים. קצב גידולו הואט במקצת השנה, אך הוא עדיין חיובי.

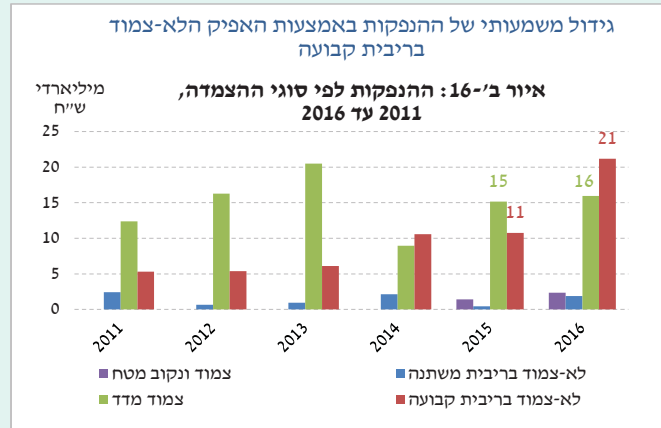
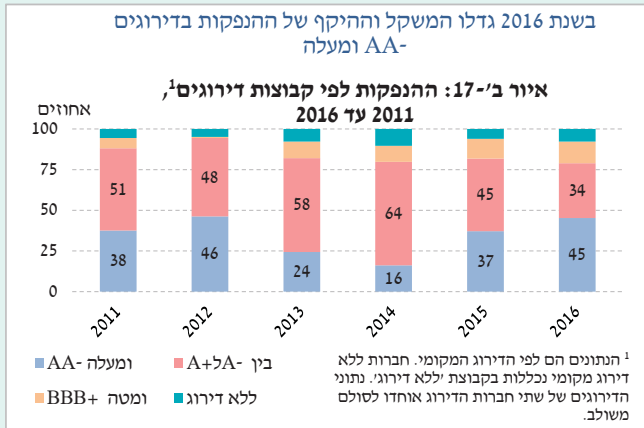
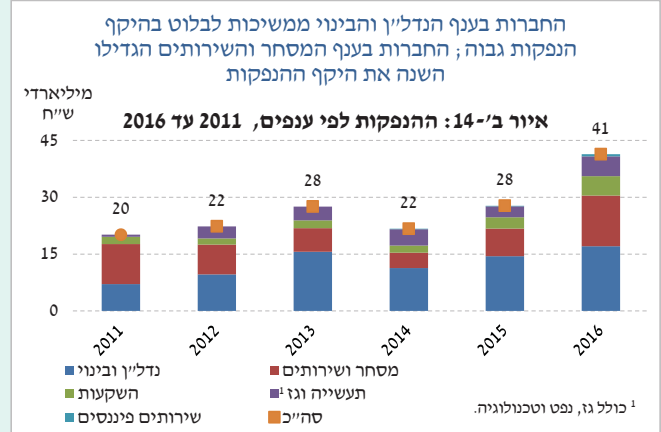
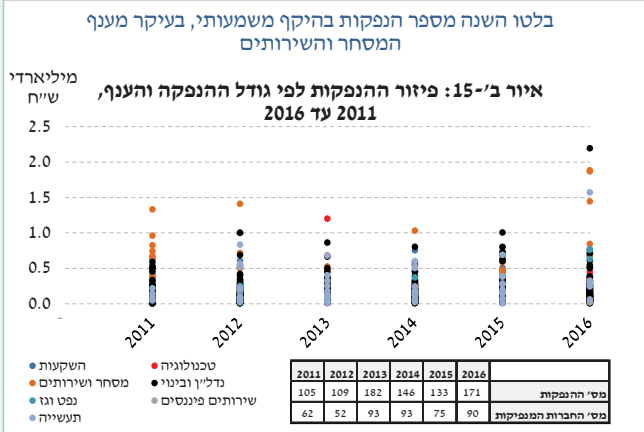
עלייה בהלוואות למשקי הבית אפיינה את כל סוגי הגופים המוסדיים.

סך ההלוואות לדיור ושלא לדיור שנטלו משקי הבית מהגופים המוסדיים המשיך לעלות ב-2016 עד לרמה של כ-17 מיליארדי ש"ח. הגידול התרכז בעיקר בחברות הביטוח (כ-2.5 מיליארדי ש"ח) ובקופות הגמל וההשתלמות (כ-1.8 מיליארדי ש"ח).

מבט מקרוב

גיוס חוב ברוטו באמצעות אג"ח סחירות (הנפקות) של המגזר העסקי (ללא בנקים וביטוח)¹

¹ כולל אג"ח סחירות שהונפקו על ידי חברות ישראליות בארץ בלבד בבורסה לניירות ערך בתל אביב. לא כולל הנפקות של אג"ח מובנות, להמרה, זרות ולא-סחירות.
המקור: הבורסה לניירות ערך בתל אביב ועיבודי בנק ישראל.

אינדיקטורים עיקריים לחוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי

2016	2015	2014	2013	2012	2011	
החוב של המגזר העסקי הלא-פיננסי						
848	814	794	781	794	780	יתרת החוב (מיליארדי ש"ח, סוף תקופה)
38	22	-11	6	20	20	אומדן השינוי הכמותי נטו (מיליארדי ש"ח, מצטבר שנתי)
53	51	52	51	50	48	משקל החוב לגופים חוץ-בנקאיים (אחוזים, סוף תקופה)
24	23	23	23	22	23	משקל החוב הסחיר (אחוזים, סוף תקופה)
69	70	72	74	80	83	יחס חוב המגזר העסקי לתוצר (אחוזים, סוף תקופה)
החוב של משקי הבית						
504	475	446	421	393	370	סך החוב של משקי הבית (מיליארדי ש"ח, סוף תקופה)
30	30	24	25	20	20	אומדן השינוי הכמותי נטו - נטילת אשראי נטו (מיליארדי ש"ח, מצטבר שנתי)
67	68	68	68	68	68	משקל החוב לדיור (אחוזים, סוף תקופה)
54	65	52	52	47	44	סך כל נטילת משכנתאות חדשות (מיליארדי ש"ח, מצטבר שנתי)
41	41	40	40	40	40	יחס חוב משקי הבית לתמ"ג (אחוזים, סוף תקופה)

המקור: נתונים ועיבודים של בנק ישראל.

מונחים מרכזיים¹

- **המגזר הפרטי הלא-פיננסי** מורכב מהמגזר העסקי (חברות עסקיות ישראליות שאינן בנקים וחברות ביטוח) וממשקי הבית. הפרק מתמקד בחוב של המגזר הפרטי הלא-פיננסי למלווים העיקריים (בנקים, גופים מוסדיים ותושבי חוץ), ואינו כולל חוב למלווים אחרים (כגון חברות אשראי פרטיות). ההערכה היא כי היקף פעילותם של המלווים האחרים קטן ביחס לזה של המלווים העיקריים, והם אינם נכללים כיום במצרפים בשל מחסור בנתונים.
- **יתרת החוב** מייצגת את מלאי האשראי (positions, stocks) מנקודת הראות של הלווים במשק בנקודת זמן מסוימת. ערכו של החוב אינו תלוי בשווי האג"ח בשוק או בשווי ההלוואות בספרי המלווים. לכן יתרות האג"ח מוצגות בו בערך הנקוב המתואם, ויתרות ההלוואות מוצגות לפני ניכוי של יתרות ההפרשה להפסדי אשראי בספרי המלווים (לדוגמה: הפרשה לחובות מסופקים/בעייתיים במאזני הבנקים).
- **אומדן השינוי הכמותי נטו, גידול/קיטון כמותי בחוב**, הוא השינוי ביתרת החוב, המייצג את הפעילות הכלכלית בשוק האשראי. השינוי ביתרת החוב מושפע מגיוס החוב נטו (אשראי חדש שגויס, כגון נטילת הלוואה או הנפקת אג"ח, בניכוי אשראי שנפרע, כגון החזר הלוואה או פירעון אג"ח), מתשלומי ריבית וצבירות ריבית, משינויים במחירים (כגון שינוי במדד המחירים לצרכן בחוב הצמוד למדד) ומגורמים נוספים. מאחר שחסרים נתונים ישירים על כל אחד מרכיבים אלה, מחושב "אומדן השינוי הכמותי נטו", הנגזר מנתוני יתרות החוב. אומדן השינוי הכמותי במהלך תקופה נתונה מחושב כהפרש בין יתרת החוב בסוף התקופה ליתרה בתחילתה, בניכוי השינויים במחירים הרלוונטיים. מאחר שהאומדן לשינוי הכמותי נטו נגזר מהיתרות, הוא כולל השפעות נוספות על היתרה מלבד גיוס חוב נטו, כגון צבירות/תשלומי ריבית. בפרק זה אנו לא מתייחסים לגיוס חוב נטו בנפרד.
- **הלוואות לדיור מהבנקים**, כפי שדווחו לבנקים על ידי הלקוחות, מוגדרות כהלוואות המקיימות אחד מתנאים אלו (ובלבד שלא ניתנו למטרת עסק): ההלוואה מיועדת לרכישה או לחכירה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה או שיפוץ; ההלוואה מיועדת לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות בדירת מגורים תמורת דמי מפתח; ההלוואה ניתנה במשכון דירת מגורים; ההלוואה מיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה כאמור בשני הסעיפים הראשונים, במלואה או בחלקה.

¹ לפירוט נוסף של הגדרות, מושגים והסברים, ראו את "מערכת נתוני האשראי בישראל" בחלקו השני של הפרסום "מבט סטטיסטי 2015".